

Ikkunanpoka-työpaja

Ikkunanpoka-työpaja on saanut alkunsa kirjasta "Äijälän ääniä kautta aikain" (Kivivuori-Halinen 2008). Kirjan takakannessa on kolme vanhaa ikkunaa ja Else Heikkilän teksti:

"Siitä isä katsoi, tuleeko pouta vai sade, halla vai helle. Mielessä päivän työt ja perheen toimeentulo. Siitä äiti katsoi, joko lapset tulevat koulusta tai joko perheenisä tulee työmaaltaan. Odotusta ja huolenpitoa. Sen ääressä nuoret istuivat, katsoivat tielle, haaveilivat. Missä on paikkani, minne täältä lähden vai lähdenkö ollenkaan? Mitä elämä tuo tullessaan? Elämän kirjo on värikäs. Siitä kertoo tämä kirja (työpaja)."

Työpajaa varten tarvitaan:

- tyhjä ikkunanpoka
- pienet verhot (kesä- ja talviverhot)
- vanhoja aikaan sopivia kahvikuppeja
- vanha kahvipannu ja kahvinlaittotarpeita (pavut, rännäli, kahvimylly)
- oikeaa kahvia ja palasokeria
- pullapitko
- ruisleipä
- kirnuvoita tai voita voipaperiin käärittynä
- maitohinkki
- lasinen maitopullo
- reppu
- villasukat
- huiveja, esiliinoja, liina ja keittiöpyyhe
- vanhoja tyhjiä valokuvakehyksiä

1. Työpajan toiminta aloitetaan porinapiirillä. Muodostetaan osallistujista sisäpiiri ja ulkopiiri, molemmissa yhtä monta osallistujaa. Asetutaan seisomaan niin, että jokaisella on pari (sisäpiiriläinen+ulkopiiriläinen). Keskustellaan parin kanssa mukavista asioista, joita on tehty lapsuudessa oman isovanhemman/tädin/sedän tai kummin kanssa. Mitkä tapahtumat ovat jääneet parhaiten mieleen? Mitä mukavaa on tehty yhdessä? Ohjaaja antaa keskustelulle ajan, esimerkiksi 1-2 minuuttia, kuitenkin niin, että molemmat ennättävät kertoa omista muistoistaan parilleen. Porinapiirissä vaihdetaan pareja siten, että sisäpiiri liikkuu myötäpäivään esimerkiksi kolmen ihmisen verran. Näin saadaan muodostettua uudet parit ja päästään keskustelemaan joko samasta aiheesta kuin ensimmäisen parin kanssa tai ohjaajan antamasta uudesta aiheesta.

2. Seuraavassa työvaiheessa jaetaan porinapiiripareille tyhjät valokuvakehykset. Pari hakeutuu rauhalliseen paikkaan keskustelemaan. Kukin pari valitsee omasta menneisyydestään muistamansa mukavan tilanteen, josta valokuva olisi voitu ottaa. Mielikuvituksen varassa pari kertoo, mitä valokuvassa on ja mitä valokuvassa tapahtuu. Kumpikin kertoo parilleen omasta kuvitteellisesta valokuvastaan. Ohjaaja seuraa ajankäyttöä ja varmistaa, että kummatkin pareista ovat ennättäneet kertoa omasta valokuvastaan.

3. Asetutaan puolikaareen ja tarkastellaan huoneeseen luotua tilaa: pieni pöytä, jonka päällä on ruutuliina, katettu kahvipöytä kahvipannuineen ja kahvikuppeineen. Pöydän päällä on ikkunanpoka. Tilaan on rakennettu nimilapuilla myös ruokakomero/kylmäkomero, missä on nimilapuilla varustetut esineet/ruuat. Työpajan toiminta alkaa verhojen kiinnittämisellä ikkunanpokaan. Verhoilla luodaan kuva vuodenajasta, jota eletään.

4. Tarina alkaa valmiista kehyskertomuksesta, johon työpajalaisilla on mahdollisuus osallistua. Kertomuksen paikannimet valitaan paikallisista tutuista kohteista. Tarinan edetessä kutsutaan työpajalaisia erilaisiin rooleihin, joita tarina sisältää (emäntä ja isäntä, vanha täti tai setä) Tarinan mummona ja koululaisena voivat toimia paikallisesta perinneseurasta pyydetty yhteistyökumppanit, joiden kanssa pajan kulku on käyty ennalta läpi. Työpaja voidaan toteuttaa myös valitsemalla koululainen työpajalaisten joukosta, jolloin koululaisen puheenvuorot voidaan jättää lukematta. Työpajan ohjaaja lukee taustatarinaa ääneen ja osallistujat toteuttavat toimintaa tarinan mukaan.

Tarina voi alkaa:

Korholan talo

Eletään loka-marraskuun vaihetta 1950-luvun alkupuolella. Sota on takana päin ja suuret ikäluokat ovat kasvaneet kouluikäisiksi. Korholan talossa on herätty jo varhain uuteen aamuun. Isäntä ja emäntä ovat navettatöillä ja Marja-Sisko-mummo on laittamassa Pirkkoa koulutaipaleelle. Kouluihin on kolmen kilometrin matka ja Pirkko kulkee matkan veljien, sisarten ja naapurin lasten kanssa kävelemällä. Mummo huolehtii, että Pirkolla on päällään lämpimät vaatteet, hiukset siististi kiinni, esiliinan nauhat kohdallaan ja reppu oikein pakattuna. Vielä aamutuimaan pakataan Pirkolle koulupäivää varten eväät.

Mummo: *"Haepas Pirkko ruokakomerosta ruisleipää ja voita. Mummo laittaa sinulle niistä eväät."*

Koulutyttö: *"Kyllä mummo. Haenko myös maitoa?"*

Mummo: *"Äiti on laittanut sinulle maitopullon valmiiksi eilen iltalypsyltä tullessaan. Se on siellä kylmäkomeron keskimmäisellä hyllyllä maitohinkin vieressä."*

Koulutyttö: *"Mitähän lämmintä ruokaa koulussa tarjotaan tänään? Eilen oli perunavelliä. Tänään taitaa olla puuropäivä."*

Mummo: *"Pakataan nämä leivät voipaperiin ja laitetaan vielä maitopullo villasukan sisään. Siellä taitaa olla jokunen aste pakkasta. Eipähän jäädy eväsmaito matkalla, ja pysyy pullokin ehjänä. Kipitähän nyt pukemaan ulkovaatteet päällesi (kurkistaa ikkunasta), naapurin lapset tuntuvat sinua jo kujalla odottavan. Ja muistakaa sitten mennä suoraan kouluun. Ei saa jäädä leikkimään Pesiäismäen isolle kivelle."*

Koulutyttö: *"Kiitos mummo! (lisää iloisesti nauraen) Ja mennään suoraan kouluun niin kuin melkein aina."*

Niin lähti Pirkko eväineen ja reppuineen koulutielle. Mummo huomasi ikkunasta kurkistaessaan, että karjakeittiössä näkyi liikettä. Terttu-emäntä siellä pesi lypsyastioita ja Veikko-isäntä tuntui jo navetan puolelta sinne joutuvan. Mummo alkoi puuhata kahvinkeittoa. (Mummo kertoo, miten ennen vanhaan kahvia keitettiin)

Mummo: *"Missäs ne olivat ne kahvinporot? Täällähän ne. Kyllä tämä on nykyisin helppoa, kun saa kahvijauhotkin valmiiksi ostettuna kaupasta. Toista se oli ennen vanhaan..."*

Mummo kertoo työpajalaisille vanhan ajan kahvinkeitosta ja esittelee kahvinpavut, rännälin ja kahvimyllyn. Työpajalaiset saavat kokeilla paahdettujen kahvipapujen jauhamista kahvimyllyllä.

Kun kahvi on laitettu tekeytymään, mummo hakee peräkamariissa asuvan Helvi-tädin kanssaan kahville. Lauantaina on ollut leipomuspäivä ja sunnuntaina avattua pullapitkoa/pullaleettoa on vielä ruokakomerossa. Pöytään katetaan kuppi myös navetalta joutuville Terttu-emännälle ja Veikko-isännälle. On aika pysähtyä ja puhella hetki tulevasta päivästä ja päivän töistä. Mitä uusi päivä tuo tullessaan? Mitä tänään saadaan yhdessä aikaiseksi? Aamuhämärä kääntyy ikkunan takana valkenevaksi päiväksi. Korholan talossa ollaan valmiita uuteen päivään.